

1. Bakgrund och syfte

1. ■ Kapitlet ger en kort beskrivning av översiktsplanens syfte, bakomliggande lagstiftning samt en beskrivning av de planeringskedan som föregår den färdiga planen.

1 Bakgrund och syfte

1.1 Översiktsplanens syfte och innebörd

Varje kommun ska enligt plan- och bygglagen (PBL) ha en aktuell översiktsplan (ÖP), som omfattar hela kommunen. Fördjupningar av översiktsplanen kan göras för delområden, t.ex. tätorter liksom tematiska tillägg för speciella sakfrågor. Inom de ramar som anges i PBL formar varje kommun sin egen översiktsplan utifrån sina egna förutsättningar.

Ett långsiktigt strategiskt dokument

Översiktsplanen utgör ett viktigt strategidokument. Den bör ange visionen för kommunens framtida utveckling och de strategier som valts för att uppnå fastlagda mål. Översiktsplanen ska ha ett långsiktigt tidsperspektiv. Oftast används ett 20-års perspektiv.

Ett samlat beslutsunderlag med en avvägning av allmänna intressen

Översiktsplanen ska redovisa allmänna intressen och kommunens miljösituation som underlag för planens förslag till förändringar. Om de allmänna intressena står i konflikt med varandra ska de vägas mot varandra och översiktsplanen ange vilket intresse som enligt kommunen ska prioriteras. Översiktsplanen behandlar inte avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen.

En redovisning av grunddragen i mark- och vattenanvändningen

Översiktsplanen är ett handlingsprogram som visar hur kommunen ser på mark- och vattenanvändningen inom kommunens olika delar. Planen ska gälla under lång tid och bör därför inte vara för detaljerad. Översiktsplanen ska ge en bra överblick av planerade förändringar och ha ett tydligt fokus på att redovisa de övergripande strukturfrågorna för kommunen som helhet. Mer detaljerade redovisningar, för t.ex. tätorternas planering, tas upp i senare fördjupningar av översiktsplanen eller i särskilda utredningar.

Ställningstagande till riksintressen och miljö kvalitetsnormer

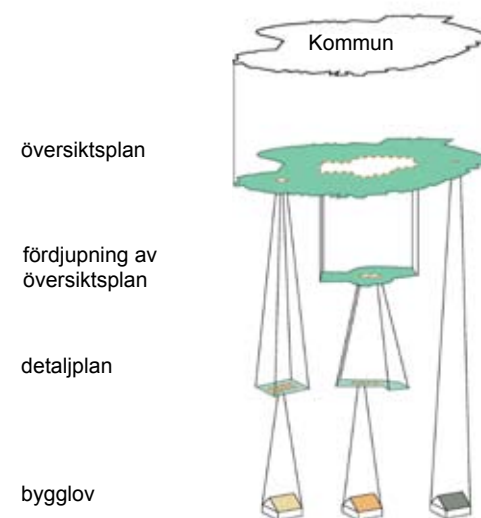
Översiktsplanen ska redovisa hur kommunen avser att tillgodose riksintressen och miljö kvalitetsnormer enligt miljöbalken (MB). Statens uppfattning redovisas i Länsstyrelsens granskningsyttrande över den utställda översiktsplanen.

En tydlig redovisning av planens innebörd och konsekvenser

En sammanfattande beskrivning av de konsekvenser ett genomförande av översiktsplanen medför, ska redovisas. Syftet med konsekvensbeskrivningen är att stärka översiktsplanens funktion som beslutsunderlag. Innebörden av olika förslag kan då lättare förstås och diskuteras tidigt under planprocessen. Enligt Miljöbalken ska alla översiktsplaner dessutom miljöbedömas och en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) upprättas. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekterna i planen så att en hållbar utveckling främjas.

Översiktsplanens status

Översiktsplanen är vägledande, såväl när kommunen upprättar detaljplaner och områdesbestämmelser samt prövar bygglov enligt plan- och bygglagen, som när kommunen eller andra myndigheter fattar andra beslut som rör mark- och vattenanvändningen i kommunen. Den är inte juridiskt bindande. När planerade utbyggnader har stöd i översiktsplanen förenklas detaljplanearbetet genom att detaljplanen inte måste föregås av ett programskede. Översiktsplanens vägledande roll för annan planering m.m. illustreras i figur 1.

Figur 1. Planeringssystemet enligt plan- och bygglagen

1.2 Planeringsprocessen

När förslag till översiktsplan eller en ändring av planen ska upprättas, ska kommunen samråda och föra dialog med länsstyrelsen, regionplaneorgan och andra kommuner som berörs av förslaget. Myndigheter, sammanslutningar och enskilda medborgare som har ett väsentligt intresse av förslaget ska beredas tillfälle till samråd.

Målsättningen är att arbetet med översiktsplanen ska ske med öppenhet och insyn samt med ett starkt medborgarinflytande. Goda kontakter med kommunens invånare är därför viktiga för att översiktsplanen ska få en så bred förankring som möjligt.

Programskede

Det är vanligt att översiktsplanearbetet inleds med att inriktningen bestäms i ett program. Programmet anger färdriktningen som översiktsplanen ska konkretisera. I programskedet redovisas lämpligen också en avgränsning av de frågor som miljökonsekvensbeskrivningen ska behandla. Samråd ska ske med länsstyrelsen angående avgränsningen.

Samrådsskede

Under detta skede omsätts de politiska målsättningarna i programmet till en samrådshandling. Planen är i detta skede långt ifrån fullständig. Under samrådet ska synpunkter, idéer och kunskap tillföras översiktsplanen av alla remissorgan, de politiska partierna, organisationer, föreningar samt enskilda kommunmedborgare.

Utställningsskede

Synpunkter från samrådet inarbetas i översiktsplanen, vilken sammanställs till en utställningshandling. Översiktsplanen ställs nu ut under minst två månader, efter kungörelse i ortstidningarna. Under utställningstiden får den som vill lämna skriftliga synpunkter på förslaget. Alla inkomna yttrande ska sammanställas av kommunen och förslag till justeringar redovisas. Länsstyrelsen ska avge ett särskilt granskningsyttrande som kommer att fogas till det slutliga förslaget.

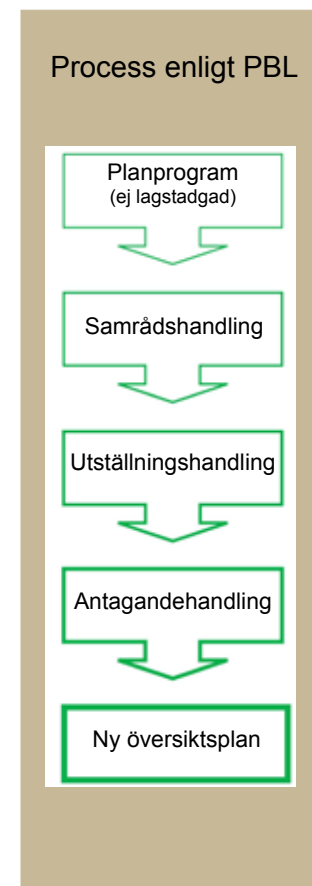
Antagandeskede

Översiktsplanen antas av kommunfullmäktige. Översiktsplanen ska hållas aktuell och omarbetas i takt med att förutsättningarna inom kommunen förändras. Kommunfullmäktige ska minst en gång under varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet.

Dialog under planprocessen

Målsättningen är att arbetet med översiktsplanen ska ske med öppenhet och insyn samt med ett starkt medborgarinflytande. Goda kontakter med kommunens invånare är därför viktiga för att översiktsplanen ska få en så bred förankring som möjligt.

Under planprocessen sker samråd med länsstyrelsen, myndigheter och organisationer m fl som har ett väsentligt intresse av översiktsplanen. Kommunens invånare har också möjlighet att delta i planprocessen.

Figur 2. Översikt över planeringsprocessen

1.3 Pågående översyn av PBL

Villkoren för den fysiska planeringen och byggandet har förändrats under senare år. Den 5 december 2007 fattade riksdagen beslutet om lagändringen enligt propositionen "Ett första steg mot en enklare plan- och bygglag" som trädde i kraft den 1 januari 2008. Boverket har tagit fram skriften "PBL i praktiken - Fördjupning av och tillägg till översiktsplanen" som beskriver vilka förändringar som påverkar kommunernas översiktsplanering. Ett antal propositioner är också att vänta under de närmaste åren; bl.a. kring strandskydd, miljö kvalitetsnormer och klimat.

VAD KÄNNETECKNAR EN BRA ÖVERSIKTSPLAN?

Boverket har efter analys av ett flertal översiktplaner pekat på följande tre faktorer;

A. TILLBLIVANDEPROCESS OCH DELAKTIGHET

- *Stort engagemang hos politiker och tjänstemän*

B. ENKELHET, BEGRIPLIGHET OCH ÖVERSKÅDLIGHET

- *Koncentration på frågor som översiktplanen tar ställning till*
- *Tydliga illustrationer*

C. KONCENTRATION PÅ VIKTIGA FRÅGOR

Förändringar för översiktsplanarbetet enligt PBL fr.o.m 2008-01-01 kan sammanfattas i följande punkter:

- *Översiktsplanens karaktär av politisk långsiktig vision för mark- och vattenanvändning och bebyggelsens utveckling lyfts fram.*
- *Kraven på översiktsplanens obligatoriska innehåll nyanseras, planeringen ska bli enklare och plandokumenterna mer överskådliga. Kopplingen till andra program och strategier, inte minst på regionalnivå, blir tydlig.*
- *Kraven på översiktsplanens utformning blir friare, grundläggande är dock att innebörd och konsekvenser ska kunna utläsas. Kraven på handlingar i olika skeden nyanseras.*
- *Det ska bli enklare att ändra översiktsplanen genom geografiska fördjupningar och tillägg.*
- *Reglerna kring förfarandet förenklas. Samråds- och utställningsförfarandet ska kunna anpassas efter förändringarnas omfattning.*
- *Syftet med översiktsplanens aktualitet tydliggörs. Ställningstagande ska kunna ge utgångspunkter för en eventuell omarbetning.*
- *Översiktsplanen ska ges ökad tyngd vid diskussioner av mellankommunal räckvidd, bl.a. genom uttryckliga krav på samverkan med berörda kommuner.*